

Deze zomer bestaat Leefmilieu 35 jaar. Jaren waarin de vereniging veel onderwerpen op de agenda heeft gezet, zoals schadelijkheid van fijn stof, milieu- en gezondheidseffecten nanodeeltjes, stikstofproblematiek en nog veel meer. Ook hebben we door de jaren heen heel veel burgers en burgergroepen kunnen ondersteunen in hún strijd voor een groen en gezond leefmilieu. We zijn trots dat we al zo veel jaren met vrijwilligers dit belangrijke werk doen en we zijn ook heel blij dat de afgelopen jaren steeds meer soortgelijke organisaties zijn opgericht. In deze Nieuwsbrief dit keer veel artikeltjes over stikstof en natuur, omdat op deze onderwerpen veel staat te gebeuren de komende maanden. We starten de Nieuwsbrief met het voorstellen van onze nieuwe voorzitter, die Leefmilieu graag wil ondersteunen om nog meer jaren haar belangrijke werk voort te zetten.

De e-mail versie van de Nieuwsbrief wordt kosteloos aan alle belangstellenden toegezonden. Wilt u ook op de verzendlijst, mail dan naar burgernetwerk@leefmilieu.nl. U kunt ook lid worden van Leefmilieu, een lidmaatschap kost maar 10 euro per jaar.

Inhoud van de Nieuwsbrief

1. Nieuwe voorzitter Leefmilieu
2. Onderzoek naar uitweg uit de stikstofimpasse en presentatie Stikstofwoordenboek
3. Inspraak ontwerp-Natuurplan in oktober
4. Inspraak Uitvoeringswet Natuurherstelverordening
5. Haalt het kabinet Nederland van het stikstofsloot?
6. Wageningse wetenschappers willen af van misverstand: Nederland voedt de wereld niet
7. Kleinste en meest verbreide PFAS blijkt veel schadelijker dan gedacht
8. Enquête over verbeteren betrokkenheid van omwonenden van TPN West

1. Nieuwe voorzitter Leefmilieu

Leefmilieu heeft een nieuwe voorzitter. Tijdens de afgelopen Algemene ledenvergadering van 10 april is Anne Jansen unaniem gekozen tot nieuwe voorzitter van Leefmilieu. Anne volgt daarmee Claudia van Steen op, die sinds het overlijden van Marga Jacobs de functie van voorzitter vervulde. Claudia blijft nog wel penningmeester van Leefmilieu. Hieronder stelt Anne zich persoonlijk aan u voor.

Anne Jansen

Graag stel ik mij voor als nieuwe voorzitter van Vereniging Leefmilieu. Mijn naam is Anne Jansen, ik ben 67, getrouwd met Jan en ik woon in Dieren (nog tot eind dit jaar, daarna wordt het Hoog-Keppel). Ik ben bijna een jaar met pensioen en daarmee ontstaat de mogelijkheid mij in te zetten voor Leefmilieu. Bijna mijn hele werkzame leven was ik in dienst van de overheid met name in relatie tot ontwikkeling van het landelijk gebied. De laatste jaren was ik de beleidsadviseur stikstof bij de provincie Utrecht. Vanuit die functie heb ik de vereniging Leefmilieu leren kennen, en kwam ik de vacature van voorzitter tegen. Ik vind het een uitdaging om als nieuwe voorzitter verder te bouwen aan Leefmilieu en mogelijk hier en daar nieuwe impulsen te geven. Ik kijk ernaar uit om dit samen te doen met alle leden, bestuursleden en partners.

2. Onderzoek naar uitweg uit de stikstofimpasse en presentatie Stikstofwoordenboek

Op vrijdag 29 mei jl. was het 7 jaar geleden dat de PAS-uitspraak werd gedaan door de Raad van State. Sindsdien is er weinig gedaan om de stikstofcrisis, die ontstond als gevolg van die uitspraak, op te lossen. Valentijn Wösten vond het daarom tijd om een goede analyse van de achtergronden van deze impasse te maken en schreef het onderzoeksessay: *De stikstofimpasse, verklaring en uitweg*.

Het boekje is op 28 mei aangeboden aan de Kamerleden Laura Bromet van PRO (GroenLinks – PvdA) en Anne-Marijke Podt van D66.

De belangrijkste conclusie op basis van de analyse: de handel in dier- en fosfaatrechten zorgt ervoor dat het aantal veebedrijven in Nederland weliswaar gestaag afneemt, maar dat het aantal koeien vrijwel gelijk blijft, en dus ook de bijbehorende mestproductie. Het is daarom noodzakelijk een einde te maken aan deze handel in rechten!

Dit is ook het advies dat hij meegaf aan de Kamerleden, zij moeten immers over een maand de stikstofaanpak van de nieuwe minister van landbouw, Van Essen, beoordelen.

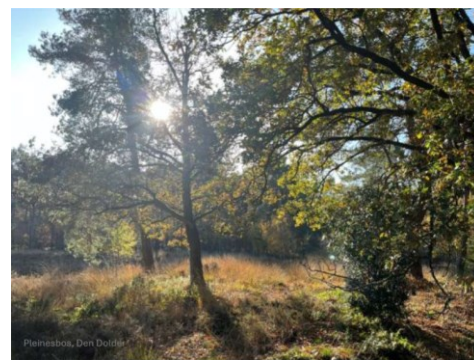

Gelijktijdig met het onderzoeksessay is ook de website [Stikstofwoordenboek.nl](https://stikstofwoordenboek.nl) gelanceerd.

Lees hier ook het onderzoeksessay van Valentijn Wösten: <https://tinyurl.com/Stikstof-uitweg>

3. Inspraak ontwerp-Natuurplan in oktober

Op 26 juni heeft de Nederlandse regering het Ontwerp Natuurplan gepubliceerd. Het Ontwerp-Natuur(herstel)plan is het nationale plan waarin Nederland de Europese afspraken uit de EU Natuurherstelverordening vertaalt. Het plan brengt in kaart wat nodig is (boven op bestaande maatregelen) om ecosystemen te herstellen, bossen te versterken en stedelijk groen uit te breiden tot 2030 en verder, zodat zij voldoen aan de doelen die in de Europese verordening zijn gesteld. In het Ontwerp-Natuurplan ligt de focus op de doelen voor 2030, met bijzondere aandacht voor het herstel van Natura 2000-gebieden. Het Nederlandse Ontwerp-Natuurplan wordt uiterlijk 1 september 2026 ingediend bij de Europese Commissie. Na de indiening start het proces van inspraak en participatie in Nederland. In oktober 2026 wordt een publieksconsultatie gehouden waarbij burgers en experts kunnen reageren op het Nederlandse Ontwerp Natuurplan. De Commissie voor de milieu-effectrapportage zal in aansluiting op de inspraak het milieu-effectrapport dat bij het ontwerpplan hoort, beoordelen en van commentaar voorzien. Uiterlijk zes maanden na indiening van het Ontwerp-Natuurplan ontvangt het rijk een reactie vanuit de EU op het ontwerp Natuurplan. Het definitieve Natuurplan wordt op 1 september 2027 ingediend bij de Europese Commissie.

Ontwerp-Natuurplan

Kijk voor meer informatie over de publieksconsultatie op de website van het Levend Landschap: <https://tinyurl.com/herstelplan>

Download het Ontwerp Natuurherstelplan op: <https://tinyurl.com/TK-herstelplan>

4. Inspraak Uitvoeringswet Natuurherstelverordening

Om de Europese Natuurherstelverordening in Nederland goed te kunnen uitvoeren, moet de Omgevingswet worden aangepast. Voor de uitvoering van de verordening moet duidelijk zijn welke taken, bevoegdheden en instrumenten het Rijk, de provincies en andere overheden hebben. Daarom worden bestaande taken, bevoegdheden en instrumenten aangepast en aangevuld. Tot 18 augustus 2026 kan via een consultatie worden ingesproken op de Uitvoeringswet Natuurherstelverordening.

Link naar de pagina waar u kunt inspreken: <https://tinyurl.com/inspraak-verordening>

5. Haalt het kabinet Nederland van het stikstofslot?

'Kabinet haalt Nederland van het stikstofslot' is de belofte die werd gedaan toen landbouwminister van Essen op 26 juni het uitgebreide maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof bekend maakte. *'Haalt het kabinet Nederland van het stikstofslot?'* was de vraag die vervolgens in de media van alle kanten werd belicht.

MOB en Greenpeace, belangrijke partijen in het stikstofdossier, zien beiden positieve onderdelen in de voorgestelde aanpak, maar denken dat het toch niet voldoende is om het stikstofslot op te heffen.

Doelstellingen worden naar achteren geschoven (en daarmee wordt bijvoorbeeld het vonnis in de Greenpeace zaak genegeerd), de aanpak is nog steeds grotendeels vrijwillig (en daarmee lastig juridisch hard te maken). Ook Leefmilieu ziet dit als een grote tekortkoming in de plannen.

Ook bij andere spelers zijn de meningen verdeeld: veel boeren en hun organisaties vinden de plannen veel te ver gaan, met name de voorgestelde norm voor grondgebondenheid (2,6 koeien per ha) en de bufferzones rondom een aantal Natura 2000 gebieden stuiten op weerstand (vooral waar deze 1000 meter breed worden). De agrarische jongeren zijn overigens positiever dan de oudere generatie boeren.

De natuurorganisaties zijn overwegend positief, vooral omdat het belang van structureel natuurherstel wordt onderkend en er veel financiële middelen komen voor natuurbeheer. Verder waarderen zij de voorstellen voor een samenhangende aanpak van natuur, landbouw en stikstof. Eindelijk wordt ingezien dat een integrale benadering nodig is.

De partijen in de Tweede Kamer kregen op 1 juli de kans om hun zegje te doen over de plannen. De discussie verliep zoals wel vaker: de rechterzijde is van mening dat boeren te hard geraakt worden en willen versoepelingen. Aan de linkerzijde is de gedachte dat het pakket misschien maar net voldoende is en dat het dus zeker niet minder mag worden. Ook minister Van Essen is die mening toegedaan.

Of de plannen écht voldoende gaan bijdragen aan natuurherstel en ertoe leiden dat provincies weer natuurvergunningen kunnen afgeven, zal vooral afhangen van de verdere uitwerking en uitvoering. In onze nieuwsbrief zal daar regelmatig aandacht voor zijn!

Zie ook artikel op website MOB: <https://tinyurl.com/stikstofslot>

6. Wageningse wetenschappers willen af van misverstand: Nederland voedt de wereld niet

Dit was de kop van een artikel in de Gelderlander van 2 juli 2026. Zeven Wageningse wetenschappers deden uitgebreid onderzoek naar de vaak gebruikte (c.q. misbruikte) claim (door boeren en de agro-sector) dat Nederlandse boeren een fors deel van de wereldbevolking zouden voeden met hun producten. De wetenschappers concluderen dat hier niets van klopt en stellen vast dat Nederland per saldo juist meer voedingsstoffen importeert dan exporteert. De nettobijdrage van Nederland aan de wereldwijde voedselvoorziening is heel beperkt, we zijn juist voor de voeding van ons vee en van onszelf voor een heel groot deel aangewezen op het buitenland. De landbouw gebruikt in eigen land 1,6 miljoen hectare grond, maar legt daarnaast beslag op 4,7 miljoen hectare grond in het buitenland. Die grond is met name nodig voor de teelt van gewassen die als veevoer gebruikt worden.

De uitkomsten zijn een steun in de rug van de kabinetsplannen voor de aanpak van landbouw en stikstof. Imke de Boer, één van de auteurs, zegt: 'Het argument van voedselzekerheid wordt vaak ingezet om het huidige systeem in stand te houden, uit ecologisch oogpunt is het onvermijdelijk dat we in Nederland minder vee gaan houden'.

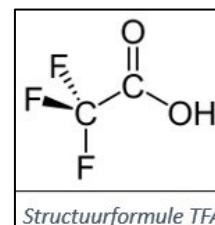
Kijk voor informatie bij universiteit Wageningen: <https://tinyurl.com/netto-export>

7. Kleinste en meest verbreide PFAS blijkt veel schadelijker dan gedacht

Zoals waarschijnlijk bekend is **PFAS** een verzamelnaam voor per- en polyfluoralkylstoffen. Dit zijn stoffen die door de mens gemaakt zijn en onbedoeld ook in het milieu terecht komen. Omdat deze stoffen daar vrijwel niet afbreken hopen ze zich op in het milieu en ons lichaam.

TFA (trifluorazijnzuur) is de kleinste van deze PFAS-stoffen en is het meest wijdverspreid in het milieu, ons voedsel en ons drinkwater.

TFA komt zoveel voor in het milieu, omdat het een afbraakproduct is van andere PFAS, zoals de PFAS-pesticiden die we in grote hoeveelheden gebruiken. Ook de synthetische koudemiddelen in airco's en koelkasten die weglekken in het milieu breken af tot TFA. Verder wordt het geloosd bij industriële processen en is het een afbraakproduct van bepaalde fluorhoudende medicijnen.

Daarbij komt dat TFA een erg klein en mobiel molecuul is, dat ontzettend makkelijk oplost in water, en zich op die manier razendsnel via regenwater, oppervlaktewater en grondwater in het milieu kan verspreiden. Omdat TFA maar moeilijk uit het water te zuiveren is, vormt het een groot probleem voor drinkwaterbedrijven. Ook problematisch is dat TFA nauwelijks afbreekt en zich daardoor kan ophopen in ons milieu, ons water en ons voedsel.

Lang is gedacht dat TFA niet zo gevaarlijk en ongezond is als de andere PFAS-stoffen, maar uit een uitgebreide beoordeling van de ECHA (Europees Agentschap voor Chemische Stoffen) blijkt nu dat TFA wel degelijk heel schadelijk is. TFA blijkt onder meer schadelijk voor de ontwikkeling van het ongeboren kind, onze vruchtbaarheid en ons immuunsysteem.

De ECHA stuurt deze bevindingen nu naar de Europese commissie die moet bepalen hoe dit gaat doorwerken in de Europese wet- en regelgeving.

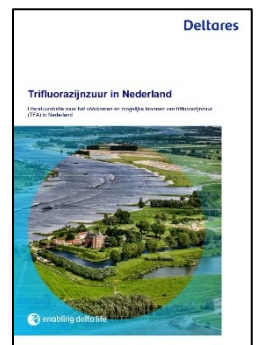

De beoordeling van de ECHA bevestigt hiermee de zorgen die er al waren naar aanleiding van eerdere onderzoeken over de risico's van TFA en de snelle toename daarvan in het milieu. Daarmee zet deze beoordeling extra druk op het proces van uitfasen van alle PFAS-producten en synthetische koelmiddelen in Europa, want hoe minder daarvan in het milieu komen, hoe minder extra TFA gevormd kan worden. Ook moet er nu aangescherpte normstelling komen, bijvoorbeeld voor de hoeveelheid TFA die in drinkwater mag zitten. In Nederland is TFA al eerder bestempeld als Zeer Zorgwekkende Stof en zijn de indicatieve drinkwaterrichtwaarden voor TFA verlaagd, daar moet nu opnieuw naar gekeken worden.

TFA krijgen we vooral binnen via ons voedsel en drinkwater. Ook kan het in producten zitten zoals anti aanbakpannen, bakpapier, cosmetica, regenkleding, geïmpregneerde tapijten. De hoeveelheid TFA die je binnen krijgt zou je kunnen beperken door onbespoten (biologisch) voedsel te eten en door producten waar TFA in kan zitten te vermijden. Blijf wel kraanwater drinken, want de hoeveelheid TFA in kraanwater is in Nederland ruim onder de norm.

Lees het verslag van ECHA van 5 juni 2026, over de beoordeling van TFA (zie agendapunten 8.2.2.1. en 8.2.2.2.) via: <https://tinyurl.com/ECHA-TFA>

Achtergrond informatie over TFA in water is onder meer te vinden in de literatuurstudie van Falkena, Deltares (december 2025) naar het vóórkomen en mogelijke bronnen van trifluorazijnzuur (TFA) in Nederland: <https://tinyurl.com/Deltares-TFA>

8. Enquête over verbeteren betrokkenheid van omwonenden van TPN West

De omgevingsdienst Groene Metropool (eerder Omgevingsdienst Regio Nijmegen) is verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op bedrijventerrein TPN West. TPN-West staat voor Trade Port Nijmegen West en is een van de grootste aaneengesloten bedrijventerreinen van Nederland. Het strekt zich uit over Nijmegen-West, de Waalhaven bij Nijmegen en de gemeente Beuningen. Bedrijven in dit gebied kunnen invloed hebben op de leefomgeving van omwonenden, bijvoorbeeld door geluid, geur of uitstoot. Ook als er klachten zijn over bedrijven worden die behandeld door de Omgevingsdienst.

De Omgevingsdienst wil graag omwonenden van het bedrijventerrein goed informeren en nodigt omwonenden daarom uit om deel te nemen aan een korte enquête. Leefmilieu vindt dit een goed initiatief en een goede stap in de verbetering van de communicatie tussen de omgevingsdienst en de omwonenden.

Ben je omwonende van TPN-west vul dan de vragenlijst van de omgevingsdienst Groene Metropool in via: <https://tinyurl.com/TPN-vragen>

Bekijk hier meer informatie over de werkzaamheden van de Omgevingsdienst Groene Metropool bij TPN-west: <https://tinyurl.com/ODGMenTPN>